

ISTORIE MODERNĂ, ISTORIE CONTEMPORANĂ

DOMNUL TUDOR ÎMPREJURĂRI ȘI POPASURI ARGEȘENE

OCTAVIAN UNGUREANU

Renașterea noastră națională, după secolul de dominație și spoliere turcofanariot, de la Revoluția Română din 1821 a pornit; ea a reflectat și reflectă și azi ideea potrivit căreia ridicarea de acum 179 de ani a reprezentat nu numai o piatră de hotar în istoria Românilor, dar și pragul din care s-a arătat la orizont epoca modernă.

Și când treci prin locuri ca acelea de la Golești și contempli foișorul de pază de la poarta conacului, devenit muzeu, îți năvălește în minte figura luminoasă a Domnului Tudor din Vladimir (1780-1821). El locuise aici între 18-21 mai 1821, iar în preajmă era Tabăra Adunării Norodului ce cârmuise Capitala și Țara între 17 martie și 15 mai. În odăița din foișor a fost arestat, printr-o tragică neînțelegere, pricinuită de intrigi eteriste. Fusese adus la Pitești în hanul Bisericii Mavrodolu, în apusul soarelui ce-și arunca săgețile de peste dealurile învăluite în verdele sfârșitului de primăvară, de către eteriștii căpitanului Iordache Olimpiotul. Un pandur ar fi auzit atunci cum Tudor îl întreba și îl acuza totodată pe Olimpiotul: „- Ce vrei să faceți cu mine, să mă omorâți? Nu mă tem de moarte; eu am îmbrăcat cămașa morții de cum am pornit să-i stâng pe cei care ne sug sângele din noi“. Apoi, căruța, în care-l urcaseră, s-a pus în mișcare, iar pandurul care trăsesese cu urechea și cu ochiul prin crăpătura ușii odăii din han, la ceartă, i-a zis lui Tudor: „- Pe noi cui ne lași, boierule? – Corbilor și câinilor, să vă mănânce, că nu m-ați ascultat“. Convoiu s-a dus, prin Câmpulung, la Târgoviște, unde Alexandru Ipsilanti l-a acuzat de trădare; și după un simulacru de judecată, Pandurul a fost căsăpit cu paloșele, la 27 mai. „Iar în durerea morții, scria N. Iorga, el a zărit în sfârșit, aproape sau departe, ținta, și a trecut aiurea cu mângâierea că o parte din cale a fost totuși făcută...“.

Cu ani în urmă, în fața Catedralei Mitropolia din Târgoviște, preotul paroh îmi arăta cu mâna întinsă spre apus, spunându-mi: vedeți turla bisericuței? Acolo s-a găsit, într-o firidă, o lădiță din lemn cu oase de om; s-a

presupus a fi fost ale lui Tudor Vladimirescu. Așa s-a pornit inițiativa dascăliței-scriitoare Smaranda Gheorghiu, cu numele său literar Maica Smara, în 1911, de s-a cioplit din calcar și s-a ridicat crucea din scuarul din fața Catedralei, amintitoare a locului de supliciu și de sfârșit al comandirului Adunării Norodului.

Întorcând însă o pagină îndărăt, vom găsi și urme ale pregătirii Revoluției de la 1821 și la Curtea de Argeș. Pe locul restaurantului „Capra neagră” a dăinuit mult timp casa lui Nicolae Popescu pitarul (1801-1876), adus de tânăr de Tudor Vladimirescu din Cerneții Mehedințului ca gramatic și fecior în casă al episcopului Ilarion. Tradiția locală ne vorbește de întâlniri între Tudor și Episcop în casa aceasta, când pandurul trecea la ducere și la întoarcere de la București, și că aici s-ar fi schițat și planul revoluției ce urma să pornească de la Padeș.

Încercăm să arătăm și alte momente și împrejurări în desfășurarea Revoluției de la 1821, deplasându-ne din Argeș și Dâmbovița spre plaiurile Gorjului istoric și pitoresc, locul de baștină al Eroului și de pornire spre Capitală a Adunării Norodului, la 23 ianuarie 1821. Și ca unul ce sunt din partea locului, să vă mai pun dinainte câteva date și tradiții locale, pentru a lumina mai bine figura Domnului Tudor, săvârșit tragic din viață la 27 mai, pe pământul sfânt al Cetății istorice de scaun - Târgoviștea. Fiindcă această icoană a credinței în dreptate și a luptei pentru înfăptuirea ei – Tudor Vladimirescu – ne amintește de marile suferințe, dar și de marile idealuri de libertate și dreptate ale acestei enclave de latinitate, azvârlită de soartă în mijlocul unor neamuri neîndurătoare, în tendința lor de a ne stăpâni.

Cu mult înaintea Revoluției, Tudor cunoscuse mai mulți boieri mari, cum erau: Glogovenii și banul Costache Ghica, vornicul Samurcaș și fostul mare vornic Isaac Ralet, întreținea legături de amiciție cu Grigore Brâncoveanu și Grigore Băleanu, îl știa pe vistierul Alexandru Villara și pe logofătul Alexandru Filipescu-Vulpe, care l-au ajutat cu bani și cu sfatul. La Târgu-Jiu îi cunoștea pe Grigoraș Bălțeanu, pe sameșul Vasile Moangă și pe colonelul Ștefan Bibescu, pe Grigore Otetilișeanu, pe Ioniță Râioșeanu din Strâmba de Jiu, descendent din Stoica vistierul al lui Mihai Viteazul. Pătruns de un adânc simțământ al dreptății, Tudor și-a numit toți ispravnicii de județe din Oltenia dintre boieri sau ostași. Convertiți însă la împotrivire față de revoluția pornită, o parte din acești boieri și-au întors fața de la Tudor și s-au opus la înfăptuirea programului Adunării Norodului, mai cu seamă după intrarea în București a oastei de panduri. Când era cu tabăra la Țânțareni-Dolj, Divanul din București îl trimite pe vornicul Nicolae Văcărescu, fiul lui Enăchiță, să-l înduplece pe Tudor să renunțe la acțiunea sa. Nicolae Văcărescu era un bun prieten al său, dar când boierii s-au simțit în pericol, l-au folosit pe amicul lui Tudor în anihilarea revoluției, fapt ce l-a determinat pe slugerul din Vladimiri să-i scrie:

„Prea bine știu pe dumneata că ești foarte înțelept și născut din neam slăvit și iubitor de patrie (...) Dar cum nu socotești dumneavoastră că patria se cheamă norodul, iar nu tagma jefuitorilor? Și cer să-mi arăți dumneata ce împotrivire urât eu împotriva norodului! Că eu, scria Tudor, alta nu sunt decât numai un om luat de către tot norodul țării, cel amărât și dosădit din pricina jefuitorilor, ca să le fiu chivernisitor în treaba cererii dreptăților. Iar tagma jefuitorilor, căci nu le place una ca aceasta, a ridicat arme de moarte asupra patriei și a ticălosului norod“.

La 16 martie, pandurii sunt la Bolintin, la Ciorogârla și la Cotroceni. Aici se instalează Tabăra Adunării Norodului și de aici se cârmuiește Capitala și Țara până la 15 mai 1821. În cancelaria de la Cotroceni au servit: transilvăneanul Gheorghe Lazăr, directorul Colegiului de la Sfântul Sava; vâlceanul Petrache Poenaru, elev al lui Gh. Lazăr; episcopul Ilarion Gheorghiede al Argeșului și grămaticul Nicolae Popescu Mehedințeanul, devenit argeșean, cu rang boeresc de „pitar“; el scria documentele, iar Ilarion le traducea în franceză și în turcă. Și după mulți ani, câmpulungeanul C.D. Aricescu, pe când deținea funcția de director al Arhivelor Statului, s-a folosit de scrierile din cancelaria de la Cotroceni și de povestirile lui Nicolae Popescu pitarul pentru alcătuirea și tipărirea în 1874 a celei mai valoroase lucrări de atunci încoace – „Istoria Revoluțiunii române de la 1821“. C.D. Aricescu nu s-a bazat numai pe documentele de arhivă și pe discuțiile cu Nicolae Popescu, care după revoluție se căsătorise și se mutase la Mușătești, ci bătuse drumurile Vâlcii, Gorjului și Mehedințiului pentru a asculta istorisirile foștilor panduri. De subliniat ar mai fi, în legătură cu Argeșul și Revoluția de la 1821, și faptul că după bătălia de la Drăgășani, trei foști membri ai Adunării Norodului, pandurii Grigore, Oprea și Zamfir, fiii lui Toader din Cerneț-Mehedinți, s-au stabilit și ei la Mușătești, în preajma lui Nicolae Popescu, spre a scăpa de urgia otomanilor.

Nu dorim să dăm o notă forțată legăturilor lui Tudor Vladimirescu cu Argeșul, ci doar să punem în relief personalitatea Pandurului și sprijinul de care s-a bucurat din partea unor oameni de seamă de aici. Iar în completarea acestor afirmații, mai aducem un argument. Când s-a lansat ideea ridicării unei statui a lui Tudor Vladimirescu la Târgu-Jiu, C. Dobrescu-Argeș și Al. Valescu au scris numeroase articole în *Gazeta țăranilor*, care apărea la Mușătești, și au lansat liste de subscripție pentru adunarea banilor de care era nevoie în acest nobil scop. Iar când s-a dezvelit monumentul – turnat la Milano, în atelierul sculptorului gorjean C. Bălăcescu – în toamna anului 1899, la ceremonie a participat și reputatul dascăl și luptător pentru drepturile țăranilor, Constantin Dobrescu-Argeș, deputatul de la Colegiul III.

Pentru Tudor Vladimirescu *

Luna trecută a fost mare sărbătoare la Ploiești. Sărbătoare Eroilor, Vitejilor din războiul independenței (1877-1878 - n.n.). Prahovenii, făcând apel la Țară, ridicată-u o statuie, un semn nepieritor de cinste, de recunoștință, de adâncă evlavie către cei care au slăvit ca soldații numele mamei lor – Patria. Și cum am văzut, lumea n-o încăpea locul, venită a sărbătorii pe eroii neatârării noastre, fără voie m-am gândit la un luptător mai mare, la un martir, la sfârșitul celui care a murit pentru renașterea Patriei, pentru mântuirea neamului său. Care încă: *El tot zace în uitare, / În al țării scump pământ, / Fără cruce, fără floare / Fără lacrimi pe mormânt.*

Când vom serba și noi, când vom saluta în chipu-i de bronz reînviat pe marele nostru erou popular, pe Tudorin?

Statuia lui Tudorin este gata, dar ea e sechestrată în Italia pentru câteva mii de lei. Statul n-a ajutat cu nimic, și mai bine a făcut. Alții mai de sus nu s-au interesat, și nu le facem vină din asta, Tudorin rămâne încă odată mai mult al țărănimii. Fie dar ca statuia să fie ridicată și plătită numai din sudoarea rudelor sale, a țăranilor. Rugăm pe cetitorii acestui apel să înceapă îndată propaganda printre ai noștri, în biserică, în orice adunare, șezătoare, oriunde se întâlnesc sătenii, ca fiecare cu dragoste, cu bunăvoință să-și dea obolul pentru statuia lui Tudorin. Strângeți, colectați de la săteni și sătence, oricât pot da. Formați listele, după care o copie trimiteți-o *Gazetei țăranilor*, iar originalele și banii casierului – domnului D. Bălăcescu, farmacist în strada Sf. Vineri, nr. 2 – București. Grăbiți-vă, îndemnați-vă în această nobilă și sfântă însărcinare!

Numele vostru ca cetitori va fi înscris în cartea ce se va înființa (depune - n.n.) în temeliiile statuiei marelui Tudor, urmașii vă vor fi recunoscători, vor admira și vor urma exemplul ce le-ați lăsat: cinstea oamenilor mari ai Neamului.

Marea noastră dorință a fost și e: statuia lui Tudor să fie ridicată numai cu micile ajutoare date de săteni, al căror număr e așa de mare că, cu obolul lor pot face lui Tudor un templu, o biserică nu o statuie. Dar statuia lui Tudor e mândră, e minunată, e frumoasă. Un fotograf ieșit tot din rândurile noastre va fotografia statuia, cât mai mare, și câte un exemplar trimite-l-vom cetitorilor, alergătorilor pentru strângerea de fonduri. Fiindcă, credem că nu va fi comună în țară, care să nu trimită ajutoarele sale, ne legăm ca pretutindeni, în toate satele contribuitoare să trimitem fotografia lui Tudorin. Măreată va fi inaugurarea statuiei lui Tudorin, mândră va fi manifestarea ce i-o vor face delegațiile sătenilor din toată țara, neuitat va fi exemplul de recunoștință ce poporul știe să arate amintirii aceluia care întrupa în sine mărimea de suflet,

* În mai multe articole, *Gazeta țăranilor* îl numește pe Tudor Vladimirescu „Tudorin”; așa-i spuneau și țăranii argeșeni.

curajul și iubirea nestrămutată a neamului său.

Preoți, învățători reîncepeți; primari, notari dați-vă măsura; frunțași ai satelor înscrieți-vă în liste; țărani și români încă nerăciți la inimă, netociți de boala dezgustului de viitor; bătrâni, care aveți vii în minte povestirile despre Tudorin; tineri care admirați și vă mândriți cu Vladimirescu, dovediți încă odată dărnicia voastră, entuziasmul vostru, dragostea voastră de a slăvi și a nemuri pe Tudorin. Să afle, să știe o lume întreagă, cum cinstește țăranul român pe mântuitorii, pe apărătorii, pe adevărații săi binefăcători.

Gazeta țăranilor, an V,
nr. 41, din 27 noiembrie 1897